

11. bratislavská brigáda

Pohraničnej stráže a výnimočná „osobnosť“ jej prvého veliteľa Floriana Čambála (1948–1962)

► **Lubomír Morbacher**

V auguste 1948 bol zriadený nový pohraničný prápor ZNB Bratislava – útvar 8178, ktorý bol zaradený do materiálno-správnej, účtovnej a veliteľskej pôsobnosti ZNB – do útvaru 9600 Praha. Táto zmena nastala po kompetenčných sporoch, keď Hlavnému veliteľstvu ZNB pri Ministerstve vnútra v Prahe nevyhovoval stav, pri ktorom Strážny oddiel ZNB podliehal veliteľovi ZV ZNB pri Povereníctve vnútra v Bratislave. Hlavné veliteľstvo ZNB v Prahe malo menovať veliteľa práporu a veliteľov rôt na návrhy ZV ZNB v Bratislave.

Veliteľom pohraničného práporu ZNB Bratislava (útvar 8178) sa stal škpt. Štefan Pončák. Celková dĺžka stráženého úseku štátnej hranice bola 130,2 km a tvorili ju tri pohraničné roty:

ZNB útvar 7078 Petržalka,
ZNB útvar 7178 Vysoká pri Morave,
a ZNB útvar 7278 Moravský Svätý Ján.

Okrem toho vznikla jazdecká čata 6178 Bratislava, ktorá svojimi družstvami pokrývala celú dĺžku úsekov pohraničného práporu Bratislava. V rámci jednotlivých rôt boli úseky útvarov v nasledovných dĺžkach:

Prvá pohraničná rota – ZNB útvar 7078 Petržalka: Čunovo 15 km, Petržalka 21 km, Karlova Ves 7 km, Devínska Nová Ves 12,3 km.

Druhá pohraničná rota – ZNB útvar 7178 Vysoká pri Morave: Stupava 10,1 km, Vysoká pri Morave 14,5 km, Záhorská Ves 12,8 km.

Tretia pohraničná rota – ZNB útvar 7278 Moravský Svätý Ján: Gajary 20,5 km, Moravský Svätý Ján 17 km.

Na stráženie celého práporu bolo v kmeňových stavoch určených štyristodva pohraničníkov, z ktorých malo byť devätnásť dôstojníkov. Vo výzbroji mali pištole, pušky, samopaly rôznych typov, guľomety a ručné granáty. Zabezpečenie úsekov hranice uskutočňovali príslušníci útvaru samostatnými hliadkami v súčinnosti s Finančnou strážou.

Už od konca roka 1947 existoval v Bratislave Plavebný oddiel ZNB, s veliteľstvom a dvomi plavebnými hliadkami v Bratislave a Komárne, ktorý strážil tok Dunaja.¹

Pri strážení slovensko-rakúskeho úseku hranice dochádzalo ku kompetenčným sporom, pretože hranica nebola podľa názoru predstaviteľov Povereníctva vnútra dostatočne zabezpečená. Táto skutočnosť mala vyplývať z priamej podriadenosti PS útvaru 6596 ZNB útvaru 9600 Praha. Takéto riadenie viedlo ku kritike až „nevôli“ zo strany Povereníctva vnútra, ktoré Prahu upozorňovalo na nedostatky. Napriek viacerým pracovným poradám a intervenciám, aby boli vo výkone služby PS útvaru 6596 Bratislava vykonané zmeny, sa podarilo veľkému počtu utečencov dostať v rokoch 1948 až 1950 do Rakúska.

Keďže Povereníctvo vnútra nemohlo priamo ovplyvňovať situáciu, pokúšalo sa aspoň kontrolami „vzpružiť“ ochranu na hranici. Na začiatku roka 1950 boli vykonávané kontroly, po ktorých Povereníctvo vnútra referovalo o nedostatkoch do Prahy. Napríklad pri vykonávaných kontrolách na PS útvaru Moravský Sv. Ján a Kúty príslušníci ŠtB zistili, že služby sa vykonávajú šablónovite. Hliadky boli pravidelne, po celé mesiace vysielané do služieb v tých istých intervaloch – 04:00, 06:00, 13:00, 18:00, 20:00 hodín a chodili po podobných trasách na rovnaké styčné body. Takýto režim na hranici poskytoval ešte do roku 1950 s pomocou skúsených miestnych prevádzáčov pomerne priaznivé podmienky pre ilegálne úteky na slovensko-rakúskom úseku. Nemožno však zabúdať, že celková situácia v štáte a na hranici sa predsa len dramaticky menila.

Podľa neskoršej správy ministrov vnútra ČSR a SSR Josefa Grössera a Egyda Pepicha sa v rokoch 1948 až 1950 podarilo cez juhozápadné úseky hranice s Nemeckom a Rakúskom utiecť z Československa 23 354 obyvateľom. Úspešnosť ilegálnych prechodov hraníc sa blížiac k roku 1951 rapidne znižovala. Je dôležité poznamenať, že rovnako do roku 1951 každý utečenec riskoval pri prechode hranice život, pretože použitie zbrane príslušníkmi Pohraničnej stráže ZNB malo oporu v „Smerniciach pre použitie zbrane na hranici“, ktoré vychádzali zo zákona o národnej bezpečnosti z roku 1947. Ich aplikácia v kontexte politického vývoja vyvolávala oprávnené obavy. Už v období krátko po februári 1948 sú preukázateľné prípady zastrelených politických utečencov na hraniciach. V „Prozatímných služebných smerniciach PS SNB“ zo začiatku júla 1949 je stanovená pre PS najdôležitejšia úloha: štátno-bezpečnostné zaistenie štátnej hranice. V inštrukciách sa ďalej presne uvádza:

„[...] *Pohraniční stráž musí rovněž zabránit všemi prostředky ilegálním přechodům osob do ciziny, t. j. zadržet a zajistit jednotlivce i skupiny, organizované i neorganizované, jež se pokusí o přechod státní hranice.*“

Na porade na Povereníctve vnútra 21. marca 1950 v Bratislave, ktorú viedol kpt. Capko (z odboru Baa I. oddelenia štátno-bezpečnostná súčasť – vnútorná ŠtB jej odbor a oddelenie) Povereníctva vnútra; za účasti zástupcov PS (útvaru 6596 a Bratislava a Plavebného

1 ŠTAIGL, J.: *Ochrana štátnej hranice Slovenska po druhej svetovej vojne (1945–1950)*. *Vojenská história* č. 1, ročník 2000, s. 64.

oddielu ZNB) sa riešili otázky budovania pozorovacích veží na bratislavskom predmostí – mieste s vysokou frekvenciou pokusov o prekročenie hranice. Tri veže už boli vybudované a ďalších deväť sa malo postaviť. Drôtené prekážky boli na bratislavskom predmostí už v roku 1949 a na porade sa hovorilo o ich zamínovaní, čo sa ukázalo zatiaľ ako problematické z hľadiska finančného krytia.

Ďalšia fáza odsunu nespoľahlivých „živlov“ zo slovensko-rakúskeho pohraničia bola naopak už len otázkou krátko času. Podľa návrhu kpt. Capka, postúpeného tzv. bezpečnostnej päťke na uskutočnenie odsunu, mali vysťahovať množstvo osôb juhoslovenskej národnosti s nálepkou sympatizantov „zrádneho Titovho režimu“ z Bratislavy-Prievozu a priority aj veľký počet obyvateľov Petržalky s nemeckou národnosťou.

Už od roku 1948 vyžadovala Štátna bezpečnosť od jednotlivých pohraničných útvarov Zboru národnej bezpečnosti predkladanie správ o „nespoľahlivých“ osobách, ktoré bývali v blízkosti hranice s Rakúskom. Boli zlikvidované samoty a krčmy, ktoré boli vyhodnotené ako „štátnobezpečnostne závadové“. Funkcionári komunistickej strany na miestnej úrovni v pohraničných obciach na Záhorí zostavovali zoznamy a charakteristiky jednotlivých obyvateľov, ktorí ušli do zahraničia, a prostredníctvom komisie straníckej kontroly pri ÚV KSČ v Bratislave zoznamy putovali do rúk ŠtB. Na začiatku roka 1949 požadovala ŠtB od všetkých okresných veliteľstiev ZNB na Slovensku predložiť do 1. marca odpisy trestných oznámení „na všetky ušlé“ osoby, ktoré emigrovali. Vytvárala sa presná evidencia „protištátnej emigrácie“.

Na každú osobu bol vytvorený samostatný zväzok, do ktorého ŠtB prostredníctvom podriadených útvarov (okrem uvedených trestných oznámení) zhromažďovala: všetky osobné údaje, popisy osôb, charakteristiky činnosti proti „*ľudovodemokratickému zriadeniu*“, fotografie, rukopisy, údaje o príbuzných doma i v zahraničí. Z hľadiska logiky komunistickej ideológie sa mala venovať pozornosť: inteligencii, dedinským a mestským boháčom, bývalým podnikateľom, bývalým obchodníkom, úradníkom a vysokoškólakom, teda „*nepriateľom štátu*“, ktorých režim označil ako „*bývalých ľudí*“. Len druhoradá pozornosť mala byť venovaná robotníkom a dedinskej chudobe, čo len vyjadrovalo vzťah komunistickej ideológie k realite. Mnohí utečenci a prevádzaci boli z radov robotníkov.²

Na slovensko-rakúskom úseku hranice bola v rozmedzí rokov 1948–1952 vykonávaná rozsiahla prevádzacká činnosť, ktorú organizovali viaceré ilegálne skupiny. Organizátormi útekov boli: skupina BIELA LÉGIA pod vedením Jozefa Vicena s domácim a zahraničným zázemím, katolícke podzemné hnutie, iné ilegálne hnutia a skupiny, židovská obec, viaceré pašerácke skupiny, u ktorých mohol prevažovať aj motív finančného prospechu, a samostatne pôsobiaci prevádzaci. Spoločným pre viacerých organizátorov bol bytostný odpor ku komunistickému režimu a snaha pomôcť ohrozeným občanom dostať sa do zahraničia. Medzi najznámejších a najskúsenejších prevádzáčov patrila **Jozef Macek** z Borského Mikuláša. So svojimi pomocníkmi

2 Archív Ústavu pamäti národa (ďalej A ÚPN), f. HS PS v Prahe (1947–1958), inv. j. 296.

previedol stovky ľudí cez slovensko-rakúsky úsek hranice a mnohých sprevádzal až do americkej okupačnej zóny vo Viedni.

Jeho pomocníkom bol **Ferdinand Totka** z Borského Mikuláša, ktorého zaistila ŠtB začiatkom apríla 1951 spolu so skupinou kňazov, seminaristov a laikov. Prípado neúspešného prechodu sa stal známym aj prostredníctvom publikovaných spomienok katolíckych kňazov Viliama Mitošinku a Antona Srhoľca.

Druhým známym pomocníkom Jozefa Macka bol **Jozef Bízek** tiež z Borského Mikuláša, ktorý bol zastrelený na protipovodňovej hrádzi pri Moravskom Jáne dňa 1. decembra 1953.

Príležitostnými pomocníkmi Jozefa Macka boli **Ján** a **Jozef Šebesta**, **Anton** a **Viktor Filípek**, **Janeček**, **Polanský** – všetci z Borského Mikuláša.

Prevod kňazov, seminaristov, ale aj iných utečencov organizovali v rokoch 1950–1951 saleziánski kňazi prof. Titus Zeman a Dr. František Révesz v spolupráci s Jozefom Mackom, Ferdinandom Totkom a Jozefom Bízekom. Dve početné skupiny sprevádzal aj osobne prof. Titus Zeman a Dr. František Révesz.

Pohraničné útvary ZNB, ktoré strážili hranicu s Bavorskom, boli na prelome roku 1950/1951 preorganizované na päť brigád PS. Hranice s Nemeckom, Rakúskom a časťou maďarského úseku mali strážiť pohraničné oddiely.

Rozdiel medzi brigádou Pohraničnej stráže a oddielom Pohraničnej stráže bol v nižšom početnom stave v neprospech oddielov, ktoré ďalej nedisponovali záložným práporom nasadzovaným pri väčších pohraničných operáciách (oddiel disponoval záložnou čatou). Prioritou bolo stráženie úseku hranice s Bavorskom, vyjadrené po veľmi skorom preorganizovaní oddielov na brigády, rozdelením na brigády typu „A“ proti SRN a ostávajúce typu „B“. Napriek tomu úseky hranice s Rakúskom zaznamenávali nápor utečencov.

Po zmene systému stráženia na vojenský, strážil slovenský úsek „železnej opony“ 11. bratislavský pohraničný oddiel MNB, od roku 1952 potom 11. bratislavská pohraničná brigáda MNB. Velením bol od 1. júna 1951 poverený **škpt. Florian Čambál**. Prednosta A-XIV. oddelenia VII. odboru Povereníctva vnútra (štátno-bezpečnostná súčasť) napísal v posudku o kpt. Čambálovi v septembri 1947:

„[...] *samostatný referent, svedomitý, preexponovanej zodpovednosti. V riešení úloha a v úsudkoch ťažkopádny. Neústupčivý. Tvrdohlavý. Silno podliehajúci rôznym vplyvom. Voči kolegom málo úprimný* [...] *Hodí sa pre štátnobezpečnostnú službu.*“³

Uvedené hodnotenie nemohlo ani zďaleka vystihnúť, akou „výnimočne ideálnou osobnosťou“ bol Florian Čambál vo vzťahu ku kariére v komunistických bezpečnostných zložkách a s akou obratnosťou sa naučil pohybovať v prostredí čistiek a vnútrostraníckych intríg.

Narodil sa 16. júla 1913 v Abraháme v okrese Galanta (tehďajšom Sereď) v rodine roľníka, ktorý spolu s manželkou vlastnil trinásť hektárov pôdy. Podľa vlastných slov prežil ťažké detstvo, keďže jeho rodičia mali medzi sebou veľké spory. Florian Čambál

3 Archiv bezpečnostných složek (ďále ABS), f. Personálne spisy, kádrový spis Floriana Čambála.

Florian Čambál, foto z kádrového spisu
Zdroj: ABS.

od svojich osemnástich rokov pracoval ako námezdný poľnohospodársky robotník, murársky pomocník, robotník pri cestách na rôznych miestach v okolí. Jeden mesiac v roku 1928 mal byť Čambál väznený za ublíženie na tele exekútorovi.

V roku 1935 sa Čambálovi rodičia rozišli a on ostal žiť s matkou. Vo svojom životopise, ktorý je súčasťou jeho kádrového spisu, o sebe ďalej uviedol:

„Poznamenávam, že ani s matkou som sa neznášal, a to pre moje komunistické presvedčenie a náboženskú otázku, nakoľko som vôbec nechcel chodiť do kostola. Keďže sme tiež pre tieto otázky boli v rozporoch, matka bola nútená dať pole do prenájmu, keďže ona bola chorá, súrodenci mladí, a ja som sa nechcel vzdať svojho presvedčenia a radšej som sa rozišol s matkou, t. j. s jej hospodárstvom. S otcom sa neznášam už od svojho mladého veku pre rodinné a politické názory, nakoľko on bol agrárom a ja komunistom, ba i v obecnom merítku sme viedli po stránke politickej medzi sebou boje. S otcom a matkou ani teraz neudržujem ani tie najmenšie styky [...]“⁴

Podľa dotazníku pre ÚV KSČ, oddelenie brannosti a bezpečnosti, z augusta 1953 sa Čambál stal členom KSČ v roku 1935 a v komunistickej organizácii v Abraháme vykonával funkcie podpredsedu, predsedu, kultúrneho referenta, kolportéra komunistickej tlače. Počas nemeckej okupácie mal byť členom-predsedom okresného vedenia

4 ABS, f. Personálne spisy, kádrový spis Floriana Čambála. Životopis Floriana Čambála.

ilegálneho KSS v Seredi. 20. júla 1944 mal odísť k partizánom, kde bol v partizánskej brigáde pplk. Karasova, hrdinu ZSSR; vykonával funkciu politického komisára a spravodajca.

V tom čase bol Florian Čambál v ilegálnom spojení s Františkom Kubačom, neskorším predsedom SNR, Františkom Sedlákom z Abraháma, Štefanom Gažíkom, neskorším členom ÚV KSS, a s Viliamom Širokým, neskorším predsedom vlády ČSR a popredným funkcionárom KSČ. Posledne menovaná známosť bola rozhodujúca pre jeho celú kariéru veliteľa 11. bratislavskej brigády Pohraniční stráže. Čambálove zotrvanie vo funkcii až do roku 1962, napriek kritike jeho práce, neustálym sporom so spolupracovníkmi a nadriadenými v rámci PS, bolo podmienené zotrvaním jeho tútora Viliama Širokého v mocenskej pozícii. Po prepustení zo služieb ministerstva vnútra, odišiel plk. Florian Čambál pracovať do stranického aparátu Krajského výboru KSS v Bratislave.

53. Kto je a kýmých príbuzných v zahraničí?			
číslo	meno, priezvisko	ako a kde?	od kedy?
53. Meno a adresa osoby podľa príbuzenských štátov KSC, ktorí mohli poskytnúť prístup týchto údajov v zahraničných odbojkách. (V každom prípade uviesť vždy číslo odbojky.)			
číslo	meno	ako je známy a kedy?	od kedy je známy
1/	František Sedláček	Bratislava, mal u Pav. techniky	asi od 1930,
3/	Anton Kača	Bratislava, u 84b Bratislava,	asi 1933,
3/	Leopold Štefanko	Bratislava, u 84b Bratislava,	asi 1933,
4/	Pavel Horvák	Bratislava, oštr. Sereď, poštár,	asi 1936,
5/	František Kubaček	Bratislava, predseda SNR,	asi 1940,
6/	Ján Kubaček	Bratislava, asi nejaký vierať,	asi 1935,
7/	Tomáš Konáček	Sereď, vedrový ref. ONV	asi 1940,
8/	Štefan Gažík	Bratislava, Sereď,	asi 1939,
9/	Viliam Široký	Bratislava, predseda vlády	asi 1920,
10/			

DOPLŇNÉ K DOTAZNÍKU, ve kterém máme ty odbojky, kde je pro odbojky stále rovnaké ako politická strana
(V každom prípade uviesť vždy číslo odbojky.)

K odpovedi 53 uvádzam meno odbojky v zahraničí ako v odpovedi, akékoľvek som mal alebo niekedy. /František Sedláček, 1-19, 21-36, 38, 2. / Anton Kača, 1-19, 21-36, 38, Leopold Štefanko, 1-19, 21-36, 38, Pavel Horvák, 1-19, 21-36, 38, František Kubaček, 32, 48, Tomáš Konáček 1-19, 21-36, Štefan Gažík, 37, 44, 49, 49, 37, 32, Viliam Široký, 32.

V Bratislave dňa 20.8. 1953.

Florian Čambál

Dotazník a odpoveď:

Prílohy:

číslo	meno	príbuznosť

1953 - 2000

Z dotazníku
Floriana Čambála
pre ÚV KSČ, august 1953
Zdroj: ABS.

Ak sa vrátíme do obdobia pred nástupom škpt. Floriana Čambála do funkcie veliteľa 11. bratislavského pohraničného oddielu, je možné pozorovať jeho úpornú snahu získať túto funkciu diskreditáciou a odstránením svojich predchodcov. Mal osobný podiel na odchode svojho predchodcu mjr. Pavla Globana, veliteľa PS – útvaru 6596, keď ho 17. októbra 1950 na mimoriadnej schôdzi útvaru PS zbavil ako politický tajomník v rámci doplňujúcej previerky spolu s ďalšími straníkmi, členmi previerkovej komisie, funkcie veliteľa útvaru PS. V obsiahlom previerkovom dokumente mjr. Globan vypovedal o pomeroch v tomto útvaru, strážiacom slovensko-rakúsky úsek hranice, a namietal proti predchádzajúcim záverom previerky:

„[...] *naproti ostatným praporom nemali sme pripravené a vycvičené kádre tak, ako ostatné prápory v Čechách, ktoré už od r. 1948 mali vychované lepšie kádre, kdežto u praporu Bratislava bolo to opačne, lebo k nám boli dávané kádre zo zlou minu [lostou]. V tomto porovnaní náš prapor bol v najhoršom položení, lebo táto kádrová politika bola prevádzaná ešte od bývalého Zemského [veliteľstva – pozn. aut.] ZNB.*“⁵

Než bol mjr. Globan zbavený funkcie veliteľa a členstva v strane (najzávažnejším previnením proti strane mala byť dodatočná kúpa členských známok KSČ za rok 1947 až po februári 1948), v opise situácie v pohraničnom prápore s ním Čambál súhlasil:

„*Skutočnosť bola taká, že tu nešlo o to, aké kádry sem dajú, ale komu sa na BK 1. [Koordinačný odbor Povereníctva vnútra – pozn. aut.] vtedy nikto nelúbil, tak bol preradený k PS – útvaru. Pokiaľ ide o tento, prapor som vlastne v podstate zakladal ja. Zemské veliteľstvo z celého Slovenska nakomandovalo príslušníkov, a kto sa im nelúbil, dali ho tiež k PS.*“⁶

Takáto situácia pri strážení slovensko-rakúskej hranice umožnila (spolu s inými nedostatkami v spôsobe služby) až do vybudovania funkčných žienjino-technických opatrení rozsiahlu emigračnú vlnu v podobe veľkého množstva úspešných prechodov cez hranicu na slovensko-rakúskom úseku.

Aj po vybudovaní trojstenných drôtených zátarás bola 11. brigáda PS pod vedením Floriana Čambála najslabším článkom na hranici so Západom v celom Československu. Počet úspešných prechodov hranice sa síce rapídne znížil, avšak neustále spory a nekompetentnosť pri riadení brigády Čambálom spôsobovali nadštandardné množstvo mimoriadnych udalostí, zbehnutí vojakov základnej služby pridelených k PS a niekoľko úspešných pokusov o útek ročne. Florian Čambál sa postupne dostal do sporov prakticky so všetkými svojimi náčelníkmi štábu pohraničnej brigády. Jedným z nich bol kpt. Ludvík Selement, náčelník štábu 11. brigády PS. Predtým, než musel kpt. Selement odísť zo svojej funkcie, uviedol na veliteľstve PS na kádrovom pohovore vo februári 1952:

„*Pokud se týče odborné stránky, pořádku a řízení výkonu služby, jest tato brigáda na nízkem stupni, a to především z těch důvodů, že velitel této brigády mjr. Čambal, není schopen velet ani družstvu, natož brigádě.*“⁷

5 ABS, f. Personálne spisy, kádrový spis Pavla Globana. Zápisnica z mimoriadnej schôdze PVÚO – PS útvaru 6596 Bratislava, dňa 17. októbra 1950.

6 Tamže.

7 ABS, f. Personálne spisy, kádrový spis Ludvíka Selementa. Kádrový pohovor zo dňa 2. februára 1952.

Zámer vybudovať na juhozápadných úsekoch Československa nepriepustnú hranicu v podobe komunistického „koncentračného“ tábora sa napriek Čambálovej nekompetentnosti postupne naplňal. Pre utečencov, ktorí sa dostali až k drôteným zátarasám, bol pripravený mimoriadne brutálny systém žienijného zabezpečenia a vojensky strážená hranica. Slovensko-rakúsky úsek hranice strážený 11. brigádou mal k 13. marcu 1953 – 278 dôstojníkov, 713 poddôstojníkov a 909 radových pohraničníkov. Disponovali výzbrojou 792 pištolí, 1155 samopalov, 744 pušiek, 57 odstreľovacích pušiek, 77 ľahkých guľometov, 9 ťažkých guľometov, 57 pancieroviek, 8 tarasníc a 163 signálnych pištolí. Na stopovanie a zákroky proti „narušiteľom“ mali 15 pátracích a 45 obranných psov. Keď išlo o mimoriadne okolnosti pri pokuse o prekročenie hranice (napr. väčší počet utečencov), uplatňovala 11. brigáda pri pátraní alebo vytváraní tzv. clony súčinnosť s armádou a ľudovými milíciami.

V roku 1953 bola v úseku 11. brigády dobudovaná trojstenná drôtená zátarasa v dĺžke 111,5 kilometra. Na vizuálny prieskum terénu boli postavené nové pozorovacie veže; koncom roka 1953 bol ich celkový počet 72. Neskôr, od roku 1954, sa začali budovať ešte dokonalejšie pozorovateľne. Boli vybavené hromozvodom, telefonickým spojením, zateplením pre zimné obdobie. Ich výška bola osem až štrnásť metrov, podľa daností terénu. Navrhovalo sa dodatočné osvetlenie na miestach, kde predtým dochádzalo k častým prekročeniam hranice. Išlo o úseky: Petržalka, Jarovce, Devínske Jazero, Devínska Nová Ves, dunajský ostrov Kazmacher (Sihot') v blízkosti Karlovej Vsi. Do roku 1953 bolo dobudovaných 4800 metrov streleckých zákopov a 863 metrov spojovacích zákopov. Útvary Pohraničnej stráže sa začali presúvať bližšie k samotnej hranici. Budovanie nových objektov, prípadne tzv. fínskych domčekov slúžiacich na ubytovanie funkcionárov roty, umožňovalo pohraničníkom rýchlejšie a účinnejšie zasahovať. Zároveň civilné obyvateľstvo mohlo ťažšie pozorovať pohraničníkov. Po presune bližšie k hranici sa však zohľadnili aj iné nároky na obranu objektov. Okolo objektov boli vybudované jednostenné drôtené zátarasy.⁸

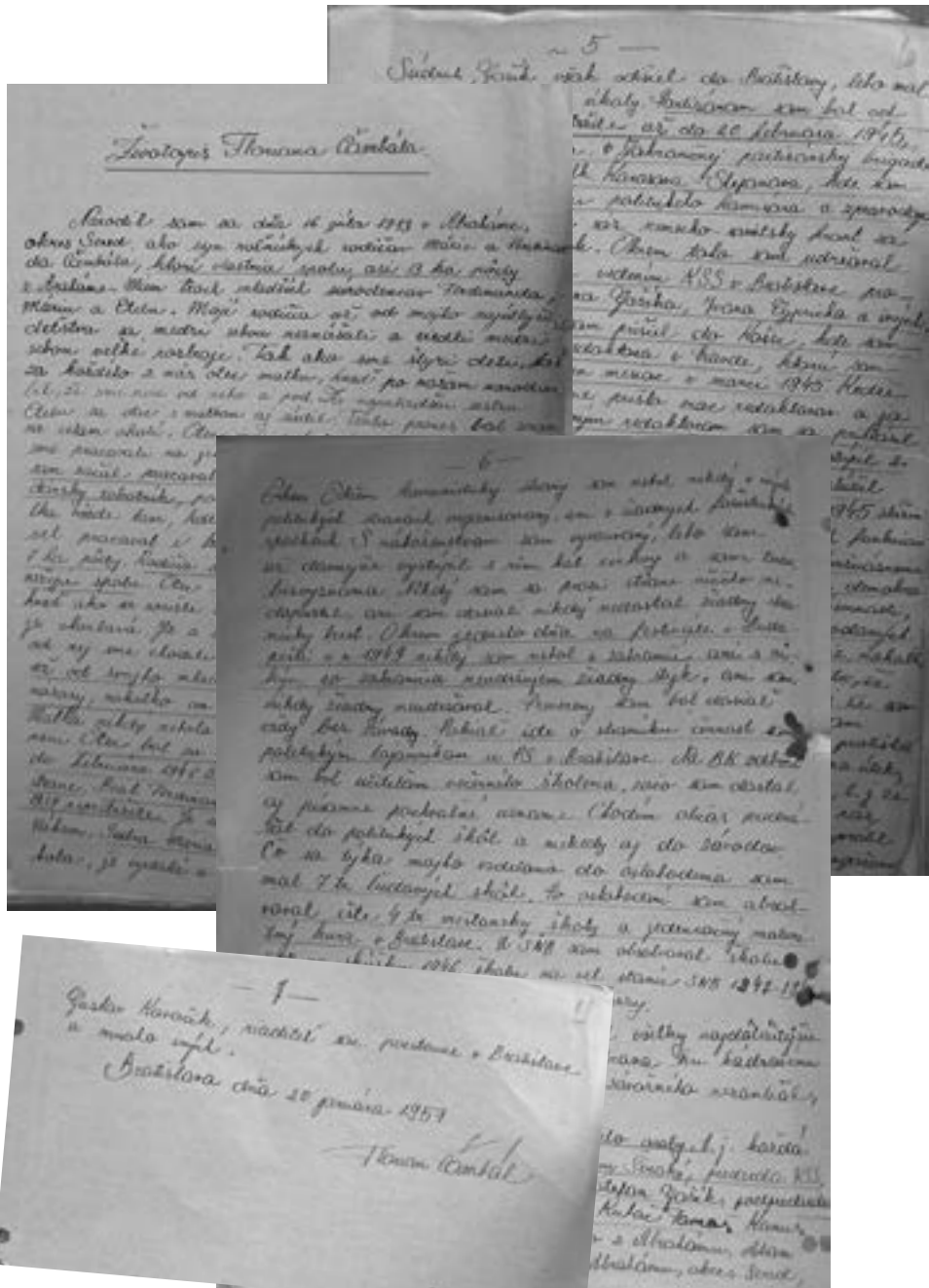
Brigáda, ktorá bola samostatným útvarom Pohraničnej stráže, sa členila – podobne ako veliteľstvo PS – na štáb s operačným, spravodajským a školským oddelením, a samozrejme s veliteľom brigády s jeho aparátom. V štruktúre brigády bol ďalej politický a tylový sektor a jednotky, priamo podliehajúce veleniu brigády. Brigáde podliehali prápory PS a najnižšou organizačnou jednotkou bola rota PS, ktorá vykonávala stráženie hranice v stanovenom úseku. V spravodajskej činnosti na úrovni brigády a práporu pôsobilo oddelenie 1/2⁹ (tj. skladajúce sa z výzvedného a obranného referátu). Oddelenie kopírovalo organizačnú štruktúru Veliteľstva PS, kde pôsobil spravodajský sektor. Popísaná štruktúra sa v podstate zachovala až do pádu totalitného režimu.

Zabrániť zbehnutiu dôstojníkov a vojakov PS a strážiť ich politickú spoľahlivosť, mal tzv. dôstojník kázne, ktorý budoval sieť spolupracovníkov na získavanie informácií.

8 A ÚPN, f. Veliteľstvo PS v Prahe, inv. j. 110.

9 Oddelenie 1/2 PS ; 1 – rozviedny referát, 2 – obranný, čiže kontrarozviedny.

Vlastnoručne psaný životopis Floriana Čambála
 Zdroj: ABS.

Po roku 1951 mal túto úlohu v kompetencii IV. sektor veliteľstva ŠtB a neskôr III. správa ZNB, ktorá vykonávala kontrarozviednu činnosť na útvaroch PS.

Jeden z najbrutálnejších prípadov usmrtenia utečencov sa odohral práve na úseku 11. bratislavskej brigády MNB. Je ilustráciou „panovania“ Floriana Čambála:

Na začiatku decembra 1952 vo večerných hodinách sa devätnásťčlenná skupina utečencov s pomocou prevádzča vydala na cestu k československo-rakúskej hranici. Skupina postupovala po lesnej ceste cez Starý háj, pozdĺž toku rieky Dunaja, až na okraj lesa a ďalej cez železničnú trať vedúcu z Petržalky do Rusoviec. Po približne polhodinovom odpočinku vyrazila smerom k štátnej hranici pomedzi Janíkov dvor a les Bažantnica. Skupina musela rozťahnutím drôtov a podlezením prekonať drôtenú zátarasu a začala, rozdelená do troch menších skupín, postupovať západným smerom kolmo na štátnu hranicu medzi hraničné kamene (HK) označené XII/14 a HK XII/15. V tomto priestore sa však utečenci dostali pod paľbu hliadok Pohraničnej stráže, ktoré na nich vypálili 459 nábojov zo samopalov a 19 nábojov z pušiek. Z hlásenia Floriana Čambála, veliteľa 11. brigády, o poslednej fáze zákroku voči utečencom, by súdny človek niekedy zapochyboval, či vôbec išlo o miesto neďaleko Bratislavy v roku 1952, alebo o nejaké bojisko počas druhej svetovej vojny:

„Por. Zimek rozvinul posilu a prítomné hliadky do rojnice v polkruhu a vydal rozkaz: Na zteč, vpred! Po tomto povelu za pohybu a palby celá rojnica vyrazila vpred a začala likvidovať narušiteľov.“

Pri tejto akcii boli na úseku 13. roty PS Jarovce usmrtení: Eugen Ehrenfeld, Frida-Oľga Ehrenfeldová, pätnásťročná Katarína Ehrenfeldová, Mária Rozmaňová. Zranení boli: Ján Tutkovič, Robert Dukes a päťročný Milan Ehrenfeld (ranený do hrudníka). Ďalších šesť utečencov bolo zadržaných; ostávajúcim členom skupiny sa podarilo uniknúť.

Politický sekretariát Ústredného výboru KSČ na návrh ministra národnej bezpečnosti Karola Bacílka schválil predloženie návrhu prezidentovi na udelenie vyznamenaní „Za statočnosť“ príslušníkom Pohraničnej stráže, ktorí sa zaslúžili o likvidáciu alebo zadržanie trinástich „banditov“ na úseku 13. roty PS Jarovce. Boli to nasledujúci príslušníci PS: poručík Alois Zimek, zástupca veliteľa práporu pre veci politické, čatár Jaroslav Veselý, desiatnik Miroslav Holík, vojak Miroslav Kašpar, vojak Vladislav Zgarba a vojak František Zajíc.¹⁰

V roku 1953 bola najdôležitejšou prioritou 11. brigády elektrifikácia. Aby jednotlivé pohraničné roty túto prioritu čo najrýchlejšie splnili, začali pri výrobe stĺpov na elektro-drôtenú zátarasu (EDZ) spolupracovať s národným podnikom Kablo. Touto spolupracou sa podarilo zvýšiť počet stĺpov pre EDZ na tristo päťdesiat až štyristo kusov vyrobených denne n. p. Kablo, oproti sedemdesiatim kusom denne vyrobených v automobilových dielňach útvaru. Elektrifikácia sa veľmi zrýchlila.¹¹

10 A ÚPN, f. 2346-11. brigáda PS v Bratislave (1951–1955), inv. j. 424.

11 Tamže, f. Veliteľstvo PS v Prahe, inv. j. 136.

Pohraničníci štatisticky zaznamenávali počty osôb, ktoré zadržali, ale aj tých, ktorým sa podarilo ilegálne prejsť cez hranicu. Táto štatistika sa nezameriavala iba na počet osôb a ich základné osobné údaje, ale ich aj kategorizovala podľa vzdelania, politickej príslušnosti, majetkových pomerov. Zachytávala cez prizmu svojej ideologickej obmedzenosti ich motívy, sociálny pôvod, zaznamenávala kategórie osôb, ktorými boli zadržaní (civilné obyvateľstvo, PS, iné bezpečnostné zložky), ďalej spôsoby, akými boli utečenci zadržaní.

V roku 1953, v čase fungujúcich drastických opatrení, bolo 11. brigádou zadržaných 160 osôb pre pokus o prechod hranice v 119 prípadoch. Z ČSR do zahraničia sa v 91 prípadoch pokúsilo prejsť 128 osôb. Nepodarilo sa zadržat 39 osôb v 30 prípadoch.¹³

Po roku 1953 boli čísla úspešných útekov v porovnaní s predchádzajúcim obdobím veľmi nízke, keď hlavne do roku 1952 prekonávali hranicu mnohí utečenci s pomocou prevádzáčov. Súviselo to s ďalším zdokonaľovaním ženíjno-technického zabezpečenia a účinnejšou taktikou pri zásahoch Pohraničnej stráže. Napriek tomu sa našli jednotlivci aj skupiny osôb, ktoré sa, či už pre nemožnosť inej voľby alebo z pevného presvedčenia žiť v slobodnom svete, rozhodli riskovať svoje životy. Obdobie odvážnych prevádzáčov sa neúprosne chýlilo ku koncu. Úsek 11. brigády začal byť pre nich „horúcou pôdou“. Mnohí sa usadili v zahraničí a v aktívnej činnosti už nepokračovali. Len malá časť prevádzáčov, ktorá sa zdržiavala v zahraničí, vykonávala veľmi riskantné cesty do ČSR a späť, a tak privádzala do zahraničia utečencov. Prejsť „železnou oponou“ sa pokúšali aj odvážni jednotlivci bez pomoci prevádzáčov. Počet úspešných však v ďalších rokoch klesol doslova na „niekoľko“ osôb za rok. Veľmi dôležitá začínala byť invencia a obrovský kus šťastia.

Zo štatistík Pohraničnej stráže je viditeľný mimoriadne dôležitý fakt, ktorý odhaľuje lživosť komunistickej propagandy. Drvivá väčšina tých, ktorí sa rozhodli prejsť ilegálne cez hranicu v roku 1953 (a platilo to rovnako aj v nasledujúcich rokoch) boli „robotníci“, a nie „agenti“ a „bývalí ľudia“.

Nasledujúce roky sa niesli v zdokonaľovaní a vylepšovaní ženíjno-technického zabezpečenia. Objavil sa „fenomén zlepšovateľského hnutia“ – zo strany pohraničníkov, a dokonca aj horlivých zlepšovateľov z radov civilného obyvateľstva. Ocenením za zlepšovacie návrhy bolo „morálne“ alebo finančné ohodnotenie. Zlepšovatelia navrhovali nové druhy nástražných osvecovadiel a prekážok. Všeobecne vítané boli akékoľvek návrhy na vylepšenie ženíjno-technického zabezpečenia. Jeden zo zlepšovacích návrhov, predstihujúcich dobu, ponúkal Miroslav Petráš z Bratislavy v liste zaslanom ministerstvu národnej obrany v roku 1954. Dôležité úseky hranice chcel zabezpečiť fotočlánkami, aby „cudzí agenti“ a „podpaľáči“ nemohli v Československu uskutočňovať záškodnícku činnosť. V liste, doplnenom technickým náčrtkom, vysvetľoval použitie ultrafialových a infračervených lúčov ako svetelného zdroja, ktorý nie je zachytiteľný okom. Pri ilegálnom prechode „záškodníka“ hranicou, by sa prerušil svetelný tok dopadajúci na fotočlánok, ktorý by hneď zvukovo alebo svetelne

13 A ÚPN, f. Veliteľstvo PS v Prahe, inv. j. 136.

signalizoval príslušnej osobe úsek prekonávaný „záškodníkom“. O tento zlepšovaci návrh 11. brigáda pochopiteľne prejavila záujem a skúmala možnosti jeho technickej realizácie.

Priamo medzi pohraničníkmi sa našlo množstvo takých, ktorí – či už zo zisťných dôvodov, prestíže alebo presvedčenia – predkladali mnohé zlepšovacie návrhy, ktoré sa uplatnili pri strážení hranice. Podľa podaných zlepšovacích návrhov sa v roku 1955 zaviedli na úsekoch 8., 13., 14., a 15. roty nové signálne nástrahy.

Na lepšie zabezpečenie toku Dunaja bol od 25. februára 1954 vyčlenený zo zostavy 11. brigády Bratislava – komárňanský prápor s dunajskou flotilou – a bol vytvorený 25. samostatný pohraničný prápor so sídlom v Komárne. Pozostával z desiatich pohraničných rôt strážiacich „suchú hranicu“ a z dunajskej flotily (tri poriečne oddiely), ktorá mala doprevádzať rakúske, západonemecké a juhoslovenské lode počas plavby v československých vodách. Od roku 1948 bol „Belehradskou dohodou“ o režime plavby na Dunaji určený konkrétny režim plavby na tomto medzinárodnom veľtoku. Súčasťou tejto zmluvy bola aj slobodná plavba obchodných lodí všetkých štátov. Na dodržiavanie zásad stanovených zmluvou pre celý tok rieky bola vytvorená Dunajská komisia so sídlom v Budapešti.

V novembri 1954 vykonal námestník ministra vnútra previerku v 25. samostatnom podunajskom prápore a skonštatoval, že úsilie práporu pri strážení hranice bolo zamerané na strázenie nepriateľských lodí, čo pokladal už v tom čase za nesprávne. Vyslovil sa, že *„lode nie je možné rozdeliť na priateľské a nepriateľské, a je potrebné ich strážiť bez rozdielu národnosti, resp. štátnej príslušnosti“*. Zvlášť, ak išlo o civilné nákladné lode, prevážajúce tovary. Pohraničníci z podunajského práporu ich delili na nepriateľské (západonemecké, juhoslovenské, rakúske) – a boli prísne sprevádzané, a na priateľské (sovietské a iné) – ktorým bola venovaná oveľa nižšia pozornosť.

Utečenci, ktorí chceli prejsť hranicu bez pomoci prevádzáčov, alebo sami z bezprostredného okolia svojho bydliska, skúšali v pohraničí sami sledovať situáciu, alebo sa informácie o ženíjno-technickom zabezpečení a strážení hranice pokúšali získať od iných ľudí. Niekedy získavali potrebné informácie pozorovaním terénu z Bratislavského hradu, z kríkov a záhrad sledovali pohyb hliadok. Ďalší sa pokúšali terén na hranici pozorovať z osobného vlaku, ktorý prechádzal od Bratislavy na Záhorie v blízkosti drôtených zátaras. Pohraničníci informácie o zabezpečení hranice prísne utajovali a ich úniku sa všemožne snažili zabrániť. Napriek tomu sa presnejšie podrobnosti o charaktere ženíjno-technického zabezpečenia či o výpadkoch prúdu z elektrodrôtených zátaras dostávali k utečencom prostredníctvom obyvateľov pohraničia a ľudí, pracujúcich na povolenie v zakázanom pásme pod dozorom pohraničníkov. Ale objavili sa i prípady útekov robotníkov pracujúcich v zakázanom pásme (za drôtenými prekážkami), ktoré boli umožnené dôverou pohraničníkov k „prevereným osobám“. K útekom dopomáhali aj informácie od samotných pohraničníkov, vojenských zbehov, obyvateľov rakúskych pohraničných obcí, s rodinnými väzbami na obyvateľov Záhoria, a od úspešných utečencov, ktorí sa spätne dostali zo zahraničia do ČSR.

Pri strážení slovensko-rakúskeho úseku hranice sa pre pohraničníkov stali v roku 1956 závažným problémom výletné zázjazydy parníkmi po Dunaji do Devína, pri ktorých sa pokúšali utečenci z Československa, Maďarska a Poľska o zoskoky z lodí a o útek do Rakúska. Utečenci sa pokúšali použiť rôzne odpútavacie manévry alebo hneď impulzívne skákali z lodí do Dunaja. Dňa 5. augusta 1956 sa po výjazde výletnej lode „Pionier“ z Devína podarilo neznámemu mužovi vyvolať paniku volaním, že z lode vypadlo dieťa. Oblečený skočil do rieky a preplával na rakúsky breh. Mimoriadne tragickým sa stal prípad z 19. augusta 1956. Pri odchode lode „Turiec“ o 19:05 hod. zoskočilo päť turistov maďarskej štátnej príslušnosti do Dunaja, s úmyslom preplávať do Rakúska. Hliadka poriečneho oddielu, ktorá doprevádzala loď, začala na utečencov strieľať. Traja z utečencov boli usmrtení, jeden zadržaný a jednému sa útek podaril. Po tomto krvavom masakre sa zázjazydy na výletných lodiach stali „trňom v oku“ najvyšších straníckych funkcionárov KSČ, ktorí pochopili, že tieto dobre viditeľné brutálne zákroky na medzinárodnej rieke kompromitujú komunistický režim. Útekmi z lodí sa 27. augusta 1956 zaoberalo aj politbyro ÚV KSČ. Už 24. augusta 1956 vydala Hlavná správa Pohraničnej stráže zákaz sprevádzať výletné lode hliadkami PS na čloch a nariadila, aby sa na lode stavali hliadky PS a VB, doplnené o príslušníkov ŠtB. Hliadkám bola zakázaná paľba po osobách, ktoré opustili palubu lode s úmyslom preplávať do Rakúska. Bolo to len krátke prechodné opatrenie pred úplným zákazom plavieb výletných lodí po Dunaji do Devína.¹⁴

Jednotky 11. brigády PS strážiace slovensko-rakúsky úsek hranice v roku 1957 tvorili tri pohraničné prápory a štyri oddelenia pohraničnej kontroly (OPK):

- I. pohraničný prápor Malacky strážil úsek hranice s dĺžkou 48 km a 800 m a mal šesť pohraničných rôt. Dislokácia pohraničných rôt bola takáto:
  1. rota v katastri obce Moravský Ján,
  2. rota na samote Dlhé Lúky,
  3. rota v katastri obce Malé Leváre,
  4. rota v katastri obce Gajary,
  5. rota v obci Suchohrad,
  6. rota v obci Záhorská Ves.

- II. pohraničný prápor Stupava strážil úsek hranice v dĺžke 33 km a 800 m a mal päť pohraničných rôt. Roty boli dislokované:
  7. rota v obci Vysoká pri Morave,
  8. rota na samote Vačková,
  9. rota v katastri obce Devínske Jazero,
  10. rota v obci Devínska Nová Ves,
  11. rota v obci Devín.

14 A ÚPN, f. A 2/1, inv. j. 163.

III. pohraničný prápor Bratislava strážil úsek hranice v dĺžke 42 km a 940 m a mal šesť pohraničných rôt. Boli umiestnené:

12. rota v obci Karlova Ves,
13. rota Petržalka (Kapitulský Dvor),
14. rota v Petržalke,
15. rota v katastri obce Jarovce,
16. rota v katastri obce Rusovce,
17. rota v obci Čunovo.

Pohraničná rota Čunovo strážila úsek s Rakúskom len v dĺžke 1800 metrov.

Ostávajúci úsek hranice 17. roty s Maďarskom v dĺžke 9 kilometrov, v dôsledku udalostí v Maďarsku z roku 1956, strážili len pohraničníci z tejto roty. Z maďarskej strany nebola strážená, pretože maďarskí pohraničníci sa presunuli na rakúsku hranicu.

V roku 1957 bolo v stavoch 11. brigády 215 dôstojníkov Pohraničnej stráže z povolania, 132 poddôstojníkov Pohraničnej stráže z povolania, 145 poddôstojníkov základnej služby a 1192 radových pohraničníkov. V týchto číslach bola zahrnutá aj poddôstojnícka škola v obci Moravský Ján a výcvikové stredisko služobných psov v Šamoríne.

Služobných psov, ktorí sa používali na stráženie na hranici, bolo 114. V týchto rokoch boli služobní psi používaní na vodítkach, ale aj napriek tomu sa stali účinnou zbraňou pohraničníkov. V rokoch 1955–1960 sa dobre vycvičení psi podieľali na zadržaní utečencov v priemere 32–37 percentami.

Podľa štatistik 11. brigády sa vo „výcvikovom roku“ 1954/1955 podarilo preniknúť hranicu trinástim utečencom, vo „výcvikovom roku“ 1956/1957 dvanástim, a vo „výcvikovom roku“ 1958/1959 ich bolo úspešných už len sedem. Napriek tomu velitelia tejto brigády prijímali kritiku, že sú brigádou s najslabšími výsledkami, pretože mali „najviac úspešných prechodov hraníc utečencami“. Bránili sa však tým, že brigáda vznikla ako jedna z posledných na hranici s „kapitalistickými“ štátmi. Ďalej velitelia brigády poukazovali, že pretrvávajú dôsledky teórie „A“ a „B“ brigád, a pri premiestňovaní problémových dôstojníkov z „A“ brigád sú títo pridelovaní práve k 11. brigáde.

Na celom úseku 11. brigády bol v roku 1957 vybudovaný systém drôtených zátarás, s výnimkou zalesnených ostrovov na československo-maďarskej hranici, ktoré strážila 17. rota Čunovo. V obciach, ktoré boli v bezprostrednej blízkosti hranice ako Devín, Vysoká pri Morave, Záhorská Ves a Suchohrad, nebolo v dôsledku osídlenia možné umiestniť kontrolný pás. Elektrifikované drôtené zátarasy boli v dĺžke 72 kilometrov umiestnené na úsekoch všetkých rôt, s výnimkou prerušenia v krátkych úsekoch v spomínaných obciach, kde to nebolo technicky možné. Na slovensko-rakúskom úseku hranice bolo 66 pozorovacích veží a 32 podchodov v drôtených zátarasách pre rýchly presun hliadok.¹⁵

15 A ÚPN, f. A 2/1, inv. j. 168.

Spojenie Veliteľstva brigády s pohraničnými práporami bolo zabezpečené rádiovou a odtiaľ priamymi vlastnými linkami na všetky pohraničné jednotky. Spojenie medzi Veliteľstvom brigády a Hlavnou správou Pohraničnej stráže bolo zabezpečené jednak priamo rádiovou a tiež po linke Krajskej správy ministerstva vnútra (KS MV) Bratislava.

Podmienky v celom slovensko-rakúskom pohraničí sa koncom 50. rokov výrazne menili. V úsekoch I. práporu Malacky a II. práporu Stupava sa začal rozvíjať naftový priemysel. Len v úseku 7. roty Vysoká pri Morave bolo v hraničnom a zakázanom pásme šesť naftových veží. Pokračovala aj výstavba plynového potrubia. Na týchto stavbách boli zamestnané stovky ľudí, čo pohraničníci riešili posilňovaním početných stavov v prvých dvoch práporoch. Celé pohraničie bolo husto osídlené a v letných mesiacoch počet ľudí pohybujúcich sa v hraničnom pásme ešte vzrastal vďaka turistom, ktorí navštevovali Bratislavu a neďaleký hrad Devín, ležiaci priamo na hranici.

Po odchode sovietskych vojsk z Rakúska, po roku 1955, sa zmenila aj situácia „na druhej strane“. Okrem rybolovu, ktorým sa zaoberalo množstvo Rakúšanov na rieke Morava, sa veľmi zvýšil turistický ruch v priľahlých pohraničných obciach. Turisti prichádzali až tesne na hranicu a odtiaľ si obzerali „železnú oponu“. Hraničnú infraštruktúru nielen pozorovali, ale nezriedka si ju aj fotografovali, čo pohraničníci s nevoľou museli strpieť.

Na konci 50. rokov sa najviac utečencov pokúšalo prejsť cez hranicu na úsekoch 14. roty Petržalka, 13. roty Petržalka-Kapitulský Dvor, 10. roty Devínska Nová Ves a 9. roty Devínske Jazero. Týmto rotám bola venovaná zvýšená pozornosť zo strany velenia brigády. Niekoľko málo utečencov, ktorým sa podarilo prekonať hranicu, väčšinou niekoľko hodín (a niekedy aj dní) pozorovali pohyb hliadok a využili aj najmenšie chyby pohraničníkov. Ďalšie stovky však boli zadržané.

Pohraničníci, aby predišli týmto svojim „chybám“ a dosiahli absolútnu nepriepustnosť hranice, opustili lineárny systém stráženia vedľa drôtených zátarás. Stráženie organizovali viac do hĺbky hraničného pásma, s velením rôznych druhov hliadok, medzi ktorými sa snažili zabezpečiť lepšiu súčinnosť. Celkovo začali odbúrať zvyšky pasívneho systému, pri ktorom utečencov „očakávali“ v blízkosti drôtených zátarás – pohraničníci ich začali sami aktívne vyhľadávať. Neustále rástol aj význam spolupráce s dobrovoľnými pomocníkmi Pohraničnej stráže.

Ďalším prostriedkom, ktorý mal ešte v predstihu odhaliť utečencov, bola agentúrno-operatívna činnosť 11. brigády. Príslušníci kontrarozvedky 11. brigády mali rozsiahlu agentúrnu sieť vo všetkých pohraničných obciach. V roku 1955 riadili 157 agentov a informátorov, v roku 1956 ich bolo 193 a v roku 1957 bol ich počet 176.

Hlavným cieľom rozvedky 11. brigády bolo „*vybudovať širšiu a kvalitnú sieť zahraničných tajných spolupracovníkov*“, aby bol agentúrne obsadený celý úsek protihľadáneho rakúskeho územia. S budovaním agentúrnej siete začala 11. brigáda od roku 1954 a pre spoluprácu boli postupne získaní agenti s krycimi menami: rok 1954 – SYLVA, JEŽEK, rok 1955 – NORBERT, TALLO, rok 1956 – MAREK, BAUERNHOFER, ERICH.

Agent s krycím menom SYLVA bol príslušník Zollwache (Colná stráž) a do roku 1957 s ním bolo uskutočnených päťdesiatdva schôdzok, na ktorých podal 165 spravodajských informácií; za spoluprácu bol odmenený čiastkou 39 250.- šilingov.

Agent NORBERT, v tom čase hostinský v obci Kittsee, bol získaný na „rozpracovávanie“ obce a neznámych a podozrivých osôb v blízkosti hranice a v hostinci. Zúčastnil sa na šestnástich schôdkách s príslušníkmi rozvedky 11. brigády, na ktorých podal 30 správ a zinkasoval 5250,- šilingov.

Veľmi cenným agentom mal byť ERICH, ktorého formálne prevzala 11. brigáda od 4. znojemskej brigády. Do apríla 1957 sa s ním však nepodarilo uskutočniť tajnú schôdzu. ERICH bol veliteľom Zollwache v Marcheggu.¹⁶

Úspešnosť pri strážení hranice vypovedá o príliš neľudskej snahe pri plnení cieľa vytýčeného stranickými špičkami. 11. brigáda Pohraničnej stráže mala za úlohu zlepšiť ochranu hranice, aby bol „prerýv“ – t. j. úspešný prechod hranice – celkom mimoriadnym a výnimočným javom. To sa podľa štábu brigády nepodarilo, a čísla pre nich „neboli povzbudivé“.

11. pohraničná brigáda v roku 1962 zadržala v 86 prípadoch stodevät „narušiteľov“ a pripustila 3 „beztrestné prerovy“ štyrmi osobami, zatiaľ čo v roku 1961 zadržala v 103 prípadoch stotridsať „narušiteľov“ a pripustila takisto 3 „beztrestné prerovy“ tromi osobami.¹⁷

Veliteľ 11. brigády PS
mjr. Florian Čambál,
kľáčiaci pred
veliteľom Pohraničnej
a Vnútornej stráže
genmjr. L. Hlavačkom pri
prehliadke,
Bratislava 1953
Zdroj: ABS.

16 A ÚPN, f. A 2/1, inv. j. 168.

17 Tamže, f. 2346-11. brigáda PS v Bratislave (1961–1965), inv. j. 97.